

Till Bankoutskottet.

Med infordradt utlåtande ang. kvinnas
användande i riksbankens tjänst.

Uti en till fullmäktige den 23 april 1907 aflåten skrivelse har utskottet, med anledning af ett inom utskottet väckt förslag att till extra ordinarie tjänsteman i riksbanken jämväl kvinna må kunna antagas, anhållit att fullmäktige ville till utskottet afgifva yttrande, om och i hvilken omfattning kvinna må kunna användas i riksbankens tjänst antingen endast såsom extra ordinarie eller jämväl såsom ordinarie, och, i senare fall, om särskild löneskala för kvinnliga ordinarie tjänstemän bör upprättas.

Den nu af utskottet väckta frågan om kvinnas anställning i riksbanken har tidigare varit föremål för behandling inom såväl utskottet som riksdagen.

Vid 1887 års riksdag väcktes inom andra kammaren en motion i syfte att vidga kvinnans verksamhetsområde därhän, att rättighet lämnades ogift kvinna till inträde jämväl i riksbankens tjänst. Till stöd härför åberopades hufvudsakligen två skäl, det ena att de enskilda bankerna funnit med sin fördel förenligt att låta en del göromål vid bankkontoren verkställas af kvinnliga biträden samt att erfarenheten härvid ådologt kvinnornas fulla likställighet med männen i plikttrohet, noggrannhet och arbetsduglighet, och det andra att den medelaflöning, som tillkom riksbankens tjänstemän och betjante, genom användande af kvinnor borde kunna något nedsättas.

I yttrande häröfver erkände fullmäktige, att kvinnornas arbete i enskilda penningeinträtningars tjänst hittills i det hela visat goda resultat. Detta arbete syntes dock i allmänhet hafva omfattat endast en del göromål. Fullmäktige medgafvo äfven, att inom riksbanken vissa göromål skulle kunna anförtros åt kvinnor, men vid frågans bedömande borde icke förbises, i hvad mån ett ovillkorligt medgifvande till anställning för kvinnor i riksbankens tjänst kan anses innefatta full befodringsrätt för dem. Tjänstebefattningarna inom riksbanken äro icke så strängt afsöndrade från hvarandra, att ej täta omflyttningar måste förekomma, och för tjänstgöringen inom de högsta graderna var det, enligt fullmäktiges åsikt, af vikt, att den tjänstgörande är någorlunda förtrogen med organisationen och göromålen i deras helhet.

Beträffande det andra i motionen anförda skälet kunde fullmäktigt ej finna att, såvidt ej en mängd första gradens tjänster skulle besättas med kvinnor, någon nämnvärd reduktion af medelsiffran skulle vinnas.

Med afseende å aflöningens knapphet och frånvaro för kvinnorna af grundad förhoppning om att blifva till högre grader befodrade, kunde fullmäktige för öfrigt ej antaga, att kvinnor med full kompetens till anställning i bankens tjänst skulle finna med sitt intresse förenligt att underkasta sig tjänstgöring såsom extra ordinarie i riksbanken. Och med hänsyn äfven därtill, att något behof ej syntes finnas att utvidga kretsen af dem, som söka inträde i riksbanken, ansågo fullmäktige sig icke äga skäl att tillstyrka bifall till motionen.

Två af fullmäktige voro dock af annan mening, i det de af anförda skäl ansågo, att fullmäktige saknat giltig anledning att afstyrka bifall.

Utskottet fann sig icke för det då varande böra föreslå riksdagen någon åtgärd, och i öfverensstämmelse därmed blef äfven riksdagens beslut. Men i utskottet anmodade fullmäktige att inkomma med yttrande, huruvida ett berättigande för riksbankens styrelse att under samma villkor, som då voro för vinnande af anställning i riksbankens tjänst bestämda, kunna antaga kvinna såsom e. o. tjänstebiträde i riksbankens afdelningskontor skulle finnas lämpligt och att i så fall afgifva förslag till de ändringar i bankoreglementet, som för detta ändamål kunde finnas påkallade.

Till fullgörande af detta uppdrag infortrade fullmäktige yttranden i ämnet från afdelningskontorens styrelser. Tre af dessa tillstyrkte förslaget om kvinnas antagande till extra biträde vid afdelningskontoren, en af styrelserna, nämligen den i Visby, under framhållande att styrelsen, till följd däraf att den icke kunnat erhålla biträde af någon lämplig och pålitlig man, till extra biträde tillfälligtvis antagit en kvinna, hvilken berömligt skött henne ålagda arbeten. Styrelserna vid de öfriga afdelningskontoren funno däremot förslaget hvarken lämpligt eller nyttigt. Det uttalades, att vid afdelningskontor kvinnor endast i undantagsfall kunde erhålla lämplig sysselsättning. Dessutom voro de ordinarie tjänsterna ofta så ansträngande, att kvinnorna svårligen skulle kunna under en längre tid sköta dem. Befordringsutsikterna voro således för kvinnorna små. Men de extra ordinarie tjänsterna hade hittills haft sin betydelse till utbildande af dugliga tjänstemän i ordinarie grader. Denna betydelse skulle nu betydligt inskränkas, och svårighet skulle uppstå att vid fall af behof erhålla vikarier till ordinarie tjänsten. Äfven kunde befaras att till men för göromålens skötande ombyte af e. o. tjänstebiträden oftare skulle förekomma. Då får öfrigt blott ett fåtal kvinnor skulle kunna blifva anställda, var det för kvinnorna själfva föga att vinna af den ifrågasatta ändringen.

För egen del erinrade fullmäktige i skrifvelse af den 26 januari 1888 hufvudsakligen om de af fullmäktige år 1887 anförda skälen samt framhöllo nödvändigheten af vissa organisatoriska förändringar, därest kvinnorna med fördel skola kunna användas i riksbankens tjänst. Beträffande särskildt kvinnornas anställning såsom e. o. biträden vid afdelningskontoren, ansågo fullmäktige, att de styrelser, som afstyrkt förslaget, därför anført giltiga grunder, hvadan detsamma under då varande anordning af kontoren och deras personal icke borde till någon åtgärd föranleda.

Fullmäktige ansågo sig således för det dåvarande böra afstyrka förslaget. Dock framhöllo i en reservation tre utaf fullmäktige icke blott möjligheten utan ock fördelarna af kvinnans anställning i riksbankens tjänst, och uttalades dessutom af dessa fullmäktige, att de för sin del skulle hafva önskat att fullmäktige i sitt utlåtande intagit en mindre afböjande hållning i frågan.

Något uttalande till riksdagen i anledning af fullmäktiges utlåtande framkom icke, och frågan har därefter icke varit på tal inom riksdagen.

Det läres nog ej kunna förnekas, att under den tid af nära tjugo år, som förflutit sedan frågan om kvinnors anställning i riksbanken sålunda afhandlades, uppfattningen om lämpligheten däraf mycket ändrat sig. Den stora användning i den enskilda affärsverksamheten, som kvinnan sedan dess vunnit, har härtill helt naturligt bidragit. Med ännu större skäl än förut kunna fullmäktige därför antaga, att en del riksbanksgöromål, särskilt inom hufvudkontoret, skola kunna utföras fullt lika väl af kvinnor som af män. Men frågan om kvinnans anställning i en organisation, sådan som riksbankens med dess olika tjänste- och lönegrader, är dock af skäl, som tidigare af fullmäktige anförts, ej så enkel som den

vid ett första betraktande vill synas. Vid en ändring af hittills gällande praxis i fråga om tjänstemäns anställande i riksbanken därhän, att jämväl kvinnor må vinna inträde, är det därför af vikt att tillse, att icke några olägenheter för bankens administration däraf uppkomma. Enligt fullmäktiges åsikt finnes ej i nuvarande bestämmelser något hinder att antaga kvinna till e. o. tjänsteman i riksbanken. Om så sker, uppställer sig därefter ganska snart och själfmant frågan om de kvinnliga biträdenas befordringsrätt och befordringstur. Fullmäktige lära då ej underlåta att föreslå nödiga bestämmelser, men fullmäktige skola då bättre kunna öfverskåda verkningarna af en utsträckt rätt för kvinnan att vinna anställning i banken och därmed äfven äga större möjlighet att afgifva ett tillfredsställande förslag.

Af dessa skäl hafva fullmäktige ansett sig icke för närvarande kunna i vidsträcktare mån, än nu skett, yttra sig i det till fullmäktige hänvisade ämnet.

Utdrag af det vid ärendets behandling hos fullmäktige förda protokoll med däri intaget särskildt anförande af ordföranden bifogas.

Stockholm den 25 april 1907.